

9. SINIF COĞRAFYA DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · PUANLAMA ANAHTARI

Senaryo 5 · Kitapçık B · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

1. COĞ.9.1.1 · Coğrafya biliminin konusu ve bölümlerini çözümleyebilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
	Bir fiziki unsur (kumul, kumsal, kıyı) belirtir.	4
	Bir beşerî unsur (yazlık konutlar, yapılaşma) belirtir.	3
	İnsan faaliyetinin doğal ortamı değiştirdiğini açıklayan bir etkileşim cümlesi yazar.	3

Örnek cevap: Fiziki unsur: kumullar. Beşerî unsur: yazlık konutlar. Konutların kumullar üzerine yapılması kumulları aşındırmış ve kumsalı daraltmıştır; yani insan faaliyeti doğal ortamı değiştirmiştir.

Sık hatalar: İki unsuru doğru bulup etkileşimi açıklamamak

2. COĞ.9.1.1 · Coğrafya biliminin konusu ve bölümlerini çözümleyebilme · zor

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Coğrafyanın insan ile doğal çevre arasındaki etkileşimi ve bu etkileşimin mekâna yansımalarını incelediğini belirtir.	6
a)	Yer adları ve haritaların yalnızca araç olduğunu, coğrafyanın "nerede, neden orada, nasıl etkiliyor" gibi sorularla açıklama yaptığını belirterek görüşü gerekçeli biçimde reddeder.	3
b)	Seçtiği olaya uygun, mekânsal bakış içeren iki soru yazar (nerede, neden orada, neyle ilişkili, nasıl değişiyor vb.).	6

a) Örnek cevap: Katılmıyorum. Coğrafya insan ile doğal çevrenin karşılıklı etkileşimini ve bunun yeryüzündeki dağılışını inceler. Haritalar ve yer adları bu incelemede kullanılan araçlardır; asıl amaç bir olayın neden orada olduğunu ve neleri etkilediğini açıklamaktır.

b) Örnek cevap: Olay: İlçemizde her ilkbaharda dere taşıyor. Sorular: Taşkın en çok hangi mahallelerde oluyor? Bu mahallelerin dere yatağına bu kadar yakın kurulmasının nedeni nedir?

Sık hatalar: Görüşü gerekçesiz reddetmek; Coğrafi olmayan (yalnız tarihî ya da kişisel) sorular yazmak

3. COĞ.9.1.2 · Örnek olay, olgu veya konu üzerinden mekânsal düşünme ile coğrafya öğrenmenin önemini çözümleyebilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	C alanını seçer.	3
a)	Birinci mekânsal gerekçeyi yazar (taşkın alanının dışında olması, konutlara ve ana yola yakınlık).	3
a)	İkinci mekânsal gerekçeyi yazar (fabrikanın rüzgâr yönüne göre önünde, dumandan uzak olması vb.).	3
b)	A'nın taşkın riski taşıdığını ya da B'nin fabrikanın rüzgâr altında kalıp hava kirliliğine açık olduğunu krokiye dayanarak açıklar.	6

a) Örnek cevap: C. Taşkın alanının dışında olduğu için güvenlidir; konutlara ve ana yola yakından öğrenciler kolayca ulaşır. Rüzgâr batıdan estiği için fabrikanın dumanı C'ye değil doğuya gider.

b) Örnek cevap: B uygun değildir; fabrikanın doğusunda olduğu için batıdan esen rüzgâr fabrikanın dumanını doğrudan okula taşır.

Sık hatalar: Rüzgâr yönünü dikkate almamak; Seçimi 'daha güzel' gibi mekânsal olmayan gerekçelerle açıklamak

4. COĞ.9.1.3 · Coğrafya biliminin gelişimi hakkında bilgi toplayabilme · zor

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Kart 1'in daha güvenilir olduğunu, yazarı ve tarihi belli bir ansiklopediye dayandığı, Kart 2'nin ise kaynağının belirsiz olduğu gerekçesiyle yazar.	6
b)	Dünya'nın çevresini ilk hesaplayanın Humboldt değil Eratosthenes olduğunu belirtir (Humboldt'un modern coğrafyanın kurucularından olduğu da eklenebilir).	6
c)	Bir ilke yazar (kaynağı belli ve güvenilir olan bilgiyi kullanmak, birden fazla kaynağı karşılaştırmak, kaynağı belirtmek vb.).	3

a) Örnek cevap: Kart 1 daha güvenilirirdir; çünkü yazarı ve basım yılı belli bir ansiklopediye dayanıyor. Kart 2'nin kaynağı belli değil, doğruluğu denetlenemez.

b) Örnek cevap: Dünya'nın çevresini ilk hesaplayan Humboldt değil, MÖ 3. yüzyılda yaşamış Eratosthenes'tir. Humboldt 19. yüzyılda modern coğrafyanın kurucularındandır.

c) Örnek cevap: Kaynağı belli olmayan bilgi, güvenilir başka bir kaynakla doğrulanmadan kullanılmamalıdır.

Sık hatalar: Güvenilirliği bilginin uzunluğuna göre değerlendirmek; Yanlış bulup doğrusunu yazmamak

5. COĞ.9.2.1 · Harita uygulamaları yapabilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Gerçek uzaklıkların ya da alanların hesaplanamayacağını yazar.	5
b)	Haritadaki işaret ve renklerin neyi gösterdiğinin anlaşılamayacağını yazar.	5

a) Örnek cevap: Haritadaki iki yer arasındaki gerçek uzaklık bulunamaz.

b) Örnek cevap: Haritadaki işaretlerin (okul, park, cami vb.) neyi gösterdiği anlaşılmaz.

Sık hatalar: Ölçek ile lejantın görevlerini karıştırmak

6. COĞ.9.2.2 · Türkiye'nin konum özelliklerini algılayabilme · zor

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Boylam farkını 19° bulur.	3
a)	$19 \times 4 = 76$ dakika bulur.	2
b)	Doğudaki illerde Güneş'in saate göre daha erken doğup erken battığını ve bunun günlük hayata bir sonucunu (ör. sabahları erken aydınlanma, akşam erken kararma) belirtir.	5
b)	Batıdaki illerde Güneş'in saate göre daha geç doğup geç battığını ve bunun bir sonucunu (ör. kış sabahları okula karanlıkta gitme) belirtir.	5

a) Örnek cevap: $45 - 26 = 19^\circ$; $19 \times 4 = 76$ dakika.

b) Örnek cevap: Doğudaki illerde Güneş saate göre erken doğar ve batar; akşamları erken karardığı için iş ve okul sonrasında gün ışığından az yararlanılır. Batıdaki illerde ise Güneş geç doğar; kış sabahları öğrenciler okula karanlıkta gider.

Sık hatalar: Boylam farkını 18 almak; Doğu ile batıdaki durumu ters yazmak

7. COĞ.9.2.3 · Mekânsal bilgi teknolojilerini oluşturan bileşenleri çözümleyebilme · orta

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Uydunun uzaktan algılamaya ait olduğunu ve bölgenin görüntüsünü (veri) topladığını yazar.	2
a)	Konum cihazlarının küresel konum belirleme sistemine (GNSS/GPS) ait olduğunu ve konum bilgisi verdiğini yazar.	2
a)	İkisinin de merkezdeki CBS'ye veri sağladığını belirterek karşılaştırmayı tamamlar.	2
b)	Verileri yorumlayacak, analiz edip karar verecek insan bileşeni olmadan donanım ve yazılımın tek başına anlamlı bir çıktı üretemeyeceğini açıklar.	4

a) Örnek cevap: Uydu uzaktan algılama aracıdır; ormanların görüntüsünü toplar. Araçlardaki cihazlar GNSS ile çalışır; araçların konumunu bildirir. İkisi de merkezdeki CBS'ye veri sağlar.

b) Örnek cevap: Uzmanlar olmazsa veriler yorumlanamaz, risk haritası hazırlanamaz ve rota kararı verilemez; bilgisayar ve yazılım tek başına işe yaramaz.

Sık hatalar: Uydu ile GNSS'i aynı işi yapan araçlar sanmak; İnsan bileşenini önemsiz görmek

8. COĞ.9.3.1 · Hava olaylarının günlük hayata etkisini gözleme dayalı tahmin edebilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Kırağı, don ya da buzlanma tahmin eder.	5
b)	Birinci etkiyi yazar (yollarda kayma ve kaza riski, tarım ürünlerinin zarar görmesi, araç camlarının buzlanması, su borularının donması vb.).	3
b)	İkinci etkiyi yazar.	2

a) Örnek cevap: Sabah kırağı ve don olabilir.

b) Örnek cevap: Yollarda buzlanma olur, kaza riski artar. Seralar dışındaki sebzeler dondan zarar görebilir.

Sık hatalar: Açık havada yağış tahmin etmek; Kırağıyı kar ile karıştırmak